

גישה מחוללת שינוי בתרבות בית-הספר

גישת "הסמכות החדשה" (NA), המבוססת על עקרונות ההתנגדות הלא-אלימה (NVR), מציעה מסגרת מובנית ואמפתית לטיפול סביבה בית-ספרית בטוחה, מכבדת ומעודדת מעורבות.

מודל הסמכות החדשה, שפותח על ידי פרופ' חיים עומר ועמיתיו, שואב השראה מהמאבקים הפוליטיים והחברתיים של מהאטמה גנדי ומרטין לותר קינג ג'וניור. המודל מתבסס על כינון מערכות יחסים חיוביות עם גבולות ברורים, במטרה להגן על תלמידים מפני התנהגויות הרסניות ומזיקות, תוך כדי העצמתם של אנשי חינוך והורים כדמויות מפתח בעיצוב נורמות ההתנהגות.

בתי הספר כיום מתמודדים עם אתגרים הולכים וגדלים ונדרשים להתמודדות עם נורמות התנהגות שליליות, כולל התנהגויות אלימות ישירות ועקיפות, וחוסר מעורבות של תלמידים. שיטות המשמעת המסורתיות לעיתים קרובות אינן מצליחות לחולל שינוי מתמשך, דבר שמוביל אנשי חינוך לחפש פתרונות יעילים יותר, המבוססים על קשרים משמעותיים בקשר מורה-תלמיד.

הסמכות החדשה

& וההתנגדות הלא-אלימה

בבתי-ספר

גישת הסמכות החדשה נשענת על ארבעה עקרונות יסוד
שמנחים את אנשי החינוך בטיפוח סביבה בית-ספרית
בריאה:

נוכחות - מעורבות ונוכחות פיזית ורגשית של אנשי החינוך

שליטה עצמית - השהייה ותגובה מושכלת
(בניגוד לתגובה מהירה או אימפולסיבית)

תמיכה - גיוס ושימוש ברשת תמיכה חזקה הכוללת צוות
חינוכי, תלמידים והורים

מבנה - ביסוס גבולות ברורים וציפיות התנהגותיות מוגדרות

באמצעות יישום עקרונות אלו, הצוות החינוכי בבית-הספר
יוצר מערכת התנהגותית מבוססת ערכים, המטפחת אחריות
אישית של התלמידים, בטיחות פיזית ורגשית, ותחושת שייכות
חזקה.

עקרונות מרכזיים
הסמכות החדשה

בבית-הספר

מרכיב מרכזי בגישת הסמכות החדשה הוא הנוכחות הפיזית הגלויה והנוכחות הרגשית של אנשי החינוך. כאשר מורים, מנהלים והצוות מעורבים באופן פעיל עם תלמידים בכל תחומי החיים הבית-ספריים - **בונים סמכות לא באמצעות עונשים או כפייה, אלא דרך קשר ועקביות.**

✓ נוכחות פיזית באזורים שבעבר הוזנחו, כמו מסדרונות, שירותים וחצרות בית הספר - משדרת לתלמידים שאנשי החינוך ערניים, נוכחים וזמינים עבורם.

✓ נוכחות רגשית, המתבטאת בהתעניינות כנה, הקשבה פעילה וקשר עין, מעניקה לתלמידים תחושת ערך ומשדרת להם כי הצוות החינוכי מחויב לרווחתם האישית.

✓ מעורבות במרחבים וירטואליים, כמו קבוצות הווטסאפ הכיתתיות או פלטפורמות הלמידה הדיגיטליות, מחזקת את תפקידו של איש החינוך מעבר לגבולות הכיתה.

באמצעות נוכחות נגישה וזמינה, אנשי החינוך מטפחים אמון, מנהלים ומונעים עימותים, ויוצרים סביבה שבה התלמידים חשים שהצוות החינוכי רואה אותם ומעריך אותם.

חשיבות נוכחות הצוות החינוכי

היבט משמעותי בגישת הסמכות החדשה הוא הפחתת הסלמה. עיקרון זה מכונה "להכות על הברזל בעודנו קר", והוא מעודד אנשי חינוך לדחות את תגובתם לאירועים מאתגרים. אסטרטגיה זו מונעת הסלמה רגשית ומאפשרת תגובה שקולה ואסטרטגית יותר.

- מונעת קבלת החלטות מתוך תגובתיות, אימפולסיביות או תחת לחץ, וכך מפחיתה את הסלמה במצבי קונפליקט
- מבטיחה התערבויות מחושבות במקום תגובות רגשיות טעונות
- מחזקת את סמכות אנשי החינוך - משום שהפעולות נעשות מתוך כוונה חינוכית מיטיבה ועקבית
- מאפשרת שיתוף פעולה, בכך שהיא נותנת לצוות החינוכי זמן להתייעצות ולדיון על הצעדים הבאים בטרם החלטה על תגובה ראויה

באמצעות שליטה עצמית, הצוות החינוכי מדגים ומהווה דוגמה אישית לוויסות רגשי עבור התלמידים, ובכך מטפח תרבות של חשיבה, אחריות והפנמה - במקום תרבות המבוססת אך ורק על ענישה.

שליטה עצמית
& השאיפה לתגובה

במסגרת הסמכות החדשה, אנשי החינוך אינם פועלים לבדם. תחת זאת, הם בונים חזית אחידה בתוך קהילת בית הספר, וכך מחזקים את התפיסה שלפיה ההתמודדות עם התנהגויות הרסניות וטיפוח נורמות התנהגות חיוביות הם אחריות משותפת.

שיתוף פעולה בקרב הצוות - אנשי החינוך פועלים יחד כדי להתמודד עם אירועים, וכך מבטיחים גישה עקבית ומאוחדת של כלל צוות בית הספר - ולא של מחנך בודד.

מעורבות הורית - ההורים נתפסים כשותפים פעילים, ולא כגורמים חיצוניים, בשמירה על המשמעת וציפיות ההתנהגות.

מעורבות תלמידים - עידוד תלמידים לקחת חלק ביצירת תרבות בית-ספרית בטוחה ומכבדת.

מעורבות קהילתית - הרחבת ה"כפר" החינוכי כך שיכלול גם גורמים חינוכיים בלתי פורמליים מחוץ לבית הספר - כגון תנועות נוער וארגוני ספורט.

באמצעות גיוס תמיכה קולקטיבית, בתי הספר מחזקים את יכולתם לצמצם אלימות, לקדם נורמות חיוביות וכבוד הדדי, ולטפח אחריות אישית.

גיוס רשת תמיכה

גבולות ברורים וציפיות מוגדרות הם מרכיב חיוני בגיבוש נורמות התנהגות המבוססות על ערכים בתוך בתי הספר. עם זאת, קביעת כללים לבדה אינה מספיקה – על אנשי החינוך לשמש גם דוגמה אישית. לדוגמה, איש חינוך שמרבה לאחר אינו יכול לצפות מהתלמידים לעמוד בקפדנות בכללי דיוק בזמנים.

אווירה של כבוד, המבוססת על ערכים משותפים, מטפחת התנהגות חיובית בקרב תלמידים. כאשר גבולות מועברים באופן מובנה וברור ומקוימים בעקביות, הם יוצרים סביבה יציבה שבה התלמידים יכולים לשגשג.

גבולות וציפיות ברורים מסייעים לשמור על תחושת ביטחון, מחזקים את תחושת האחריות, ומבטיחים שהמשמעת תהיה הוגנת, שקופה ויעילה.

מבנה & גבולות

גישת הסמכות החדשה וההתנגדות הלא-אלימה אינה רק מודל למשמעת - היא פילוסופיה שמעצבת מחדש את תרבות בית הספר.

באמצעות הדגשת מערכות יחסים, מבנה ואחריות משותפת, גישת הסמכות החדשה מעניקה לאנשי החינוך את הכלים ליצור סביבה בית-ספרית שבה תלמידים חשים שיש להם ערך, שהם נתמכים - ושהם נושאים באחריות.

- חיזוק הקשרים בין אנשי חינוך לתלמידים
- צמצום עימותים ואירועי משמעת
- סביבה לימודית בטוחה וחיובית יותר

ככל שבתי הספר ממשיכים להתמודד עם אתגרים, חיוני לעבור משיטות ענישה מסורתיות למודלים שמעניקים עדיפות לקשר, למבנה ולהעצמה. גישת הסמכות החדשה מציעה מסגרת מוכחת ומבוססת מחקר שמאפשרת את השינוי הזה תוך כדי שימו והצבת גבולות בהירים ועקביים.

פילוסופיה

מעצבת

תרבות בית-ספרית

